

HØRINGSUTTALELSE FRA NORGES IDRETTSHØGSKOLE TIL RYSSDALUTVALGETS INNSTILLING TIL NY LOV OM UNIVERSITETER OG HØGSKOLER

Norges idrettshøgskole (NIH) ønsker å komme med følgende høringsuttalelse til Ryssdalutvalgets innstilling til ny lov om universiteter og høyskoler. NIH har valgt å avgi generelle kommentarer til en del av de mest sentrale temaer loven behandler. Det knyttes ikke kommentarer til spesifikke paragrafer i lovforslaget

Tilknytningsform

NIH mener at staten bør ha et overordnet og samordnende ansvar for høyere utdanning. Dette innebærer at staten har en nasjonal plan, tydelig strategi og mål for høyere utdanning men gir institusjonene stor faglig frihet innenfor forutsigbare økonomiske rammer. I likhet med mindretallet i Ryssdalutvalget tror NIH at institusjoner som er forvaltningsorgan med lovfestede fullmakter bør kunne være gode verktøy i en slik sammenheng. Institusjonene må selv kunne fastsette sin egen interne organisering og foreta interne prioriteringer.

Vi tror at den organisering flertallet i utvalget foreslår vil ramme mangfoldet i universitets- og høyskolesektoren. NIH er særlig bekymret for den konsekvens en omdanning til egne rettssubjekter i form av selveiende institusjoner vil kunne få for de mindre institusjonene i sektoren. De vitenskapelige høyskoler er spesialiserte institusjoner med spisskompetanse, og de fleste av dem er små. De vil ha problemer med å bære den organisasjonsform flertallet foreslår. Etter vår vurdering egner denne tilknytningsformen seg primært for store institusjoner med et omfattende administrativt apparat som kan håndtere stillingen som egne rettssubjekter. Den nåværende tilknytningsform fungerer godt og vil kunne gi tilstrekkelige fullmakter for at institusjonene skal kunne ivareta sine oppgaver på en god måte. NIH støtter på denne bakgrunn en organisering som forvaltningsorgan med lovfestede fullmakter.

NIH tror ikke det er hensiktsmessig å la tilknytningsform for de statlige institusjonene være valgfri, da dette vil kunne fremtvinge en uheldig forskjellsbehandling av institusjonene.

Intern ledelse og styreform

NIH mener at sammensetningen av institusjonenes styre bør være slik at ingen gruppe har flertall. Både studenter, ansatte og eksterne representanter skal bidra til en helhetlig tenkning, og det er viktig at alle disse grupperingenes representasjonsrett i styret lovfestes. Styret skal arbeide for hele institusjonens beste slik flertallet understreker. Dette må være et sentralt mål også ut fra mindretallets forslag.

Når det gjelder rektors rolle, ansvar og myndighet samt forholdet rektor – direktør, tror NIH at Ryssdalutvalgets flertall har rett i at det både i europeisk sammenheng og ut fra nasjonale utviklingstrekk vil kunne bli aktuelt å etablere en enhetlig ledelse på toppnivå. Vi tror at det ved mindre vitenskapelige høyskoler som NIH i fremtiden vil kunne være hensiktsmessig at rektor legger saker frem for styret og har en samlet og overordnet faglig og administrativ ledelse av høyskolen. NIH tilrår at loven muliggjør at institusjonene kan velge hvorvidt rektor skal velges eller tilsettes.

Felles lovverk

Universiteter og høyskoler utfordres stadig i forhold til nye oppgaver og gjøremål. NIH tror det er betimelig at et nytt felles lovverk slår klart fast at institusjonenes hovedmål er undervisning og forskning inkludert den formidling til samfunnet som en slik oppgave medfører. NIH støtter forøvrig de refleksjoner utvalget gjør vedrørende nye utfordringer under raskere samfunnsendring, behov for sikring av kvalitet, konkurranseutsetting og akademiske frihet.

NIH mener at et felles lovverk er viktig for å tydeliggjøre hvilket samfunnsoppdrag de enkelte institusjoner har innenfor den offentlige utdanningspolitikk. Når det gjelder forholdet mellom statlige og private institusjoner vil mindretallets vurdering av private institusjoner som et supplement til de statlige være aktuelt enda en del år. På sikt vil det imidlertid kunne bli snakk om mer likeverdige institusjoner. Dette vil blant annet følge av den økende internasjonalisering av utdanningssektoren. I en felles lov bør det innføres felles faglige bestemmelser for statlige og private institusjoner slik utvalget foreslår. NIH støtter at kunsthøgskolene får mulighet til å søke om akkreditering for utdanningstilbud "tilsvarende" doktorgrad.

Gratisprinsippet

Prinsippet om at høyere utdanning skal være gratis er et viktig prinsipp som bør understrekes tydelig i loven. NIH støtter mindretallets vurdering som innebærer at institusjonene bare kan kreve egenbetaling for etter- og videreutdanning. Det er imidlertid i denne sammenheng behov for ytterligere klargjøring av begrepene grunn-, etter- og videreutdanning.

Studentorganisering, -velferd og -representasjon

NIH er positiv til at de private institusjonene ved lov pålegges å ta et større ansvar for studentorganene enn det de har i dag. På den annen side er det beklagelig at lovteksten ikke lenger inkluderer et krav til å opprette og få finansiert studentorgan ved alle avdelinger og på alle nivå. Videre mener NIH at utdanningsinstitusjoner skal være pålagt ved lov å være tilknyttet en studentstyrt samskipnad.

Når det gjelder studentrepresentasjon stiller NIH seg negativ til forslaget om å fjerne regelen om minimum 20 % studentrepresentasjon i organer som har bestemmende myndighet eller innflytelse over forhold som angår studentenes interesser.